

Postzegelvereniging

“Onderling Contact”

Bergen op Zoom

Opgericht 24 oktober 1955

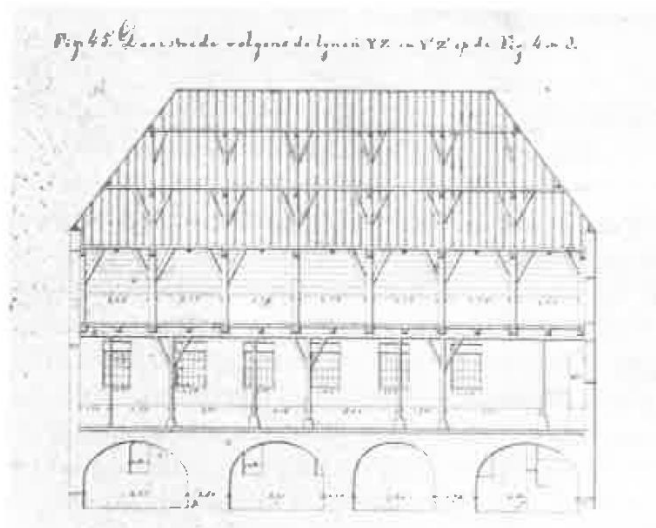
Het Koetshuis van het Markiezenhof.

Het Koetshuis maakt onderdeel uit van het complex van gebouwen dat we het Markiezenhof noemen. Het eerste deel gaat vooral in op de algemene geschiedenis van het Markiezenhof, de alinea's daarna gaan meer specifiek over het Koetshuis.

Het Markiezenhof ontstond aan het eind van de Middeleeuwen, na een aantal verbouwingen en uitbreidingen van het middeleeuwse hof van de heren van Bergen op Zoom. Jan van Glymes II en III, vader en zoon en beiden heer van Bergen op Zoom, gaven hiervoor de opdracht. Het werd gebouwd door de Leuvense bouwmeester Anthonis Keldermans. Het geslacht van Glymes was eind vijftiende eeuw in hoog aanzien gekomen en deze status kwam terug in het paleisachtige karakter van het Markiezenhof. In de loop der eeuwen is de functie van het complex meerdere keren gewisseld. Vanaf 1485 tot 1727 deed het Markiezenhof dienst als adellijk woonpaleis van de heren en later markiezen van Bergen op Zoom. Zij leefden voor korte of langere perioden in hun eigen stadspaleis in de stad. Eveneens vanaf 1485 was het Markiezenhof het bestuurscentrum van het Markiezaat, zelfs tot 1795. Het gebouw deed dienst als militair hospitaal in de periode 1795-1819 en daarna tot 1957 als kazerne.

Nadat in 1968 werd besloten om het gebouw open te stellen voor publiek door er een museum in te vestigen, onderging het Markiezenhof een ingrijpende renovatie. Het gebouw had geleden onder de vele jaren dat er een kazerne in gevestigd was. De renovatie, voltooid in 1987, bracht het stadspaleis terug in de grandeur van weleer. Het museum werd geopend in 1987, waarna de zalen van het stad- en regionmuseum in 2009 opnieuw werden vormgegeven. Een jaar eerder waren al de achttiende-eeuwse stijkkamers volledig gerestaureerd.

Het voormalige Koetshuis is oorspronkelijk gerealiseerd tussen 1508 en 1514. Oorspronkelijk was het een schuur op het Markiezenhof. Gebouwd na 1508 in een periode dat het Hof werd uitgebreid en alle huizen aan het verlengde van de Scholiersberg vanaf de Hofstraat in eigendom kwamen van de markies. Het buitenplein werd daarna ommuurd en naast het Koetshuis kwam de zuidelijke poort. Op de maquette uit 1748 komt de schuur nog voor met twee topgevels aan de korte zijden. De schuine dakvlakken aan de korte zijden die op de tekening van 1862 te zien zijn zullen dan ook niet oorspronkelijk zijn. In de goed bewaard gebleven noordelijke zijgevel bevinden zich drie grote openingen voor luiken, die voor laden en lossen gediend moeten hebben. De kelder openingen aan deze zijde (Hofstraat) zijn alle van later datum. Na de bezetting van Nederland door de Fransen,

44. Opmetingstekening van de grote schuur uit 1514. Langsdoersnede, 1862.

eind achttiende eeuw, kreeg het Markiezenhof een bestemming als hospitaal en was de staat van de gebouwen matig en in 1802 stond het complex zelfs even leeg. Nadat de Markiezen schadeloos waren gesteld werd het weer een hospitaal tot de val van Napoleon in 1814.

De gemeente had het Markiezenhof complex in eigendom gekregen maar vanaf 1818 tot 1957 deed het dienst als kazerne. Het Markiezenhof; ofwel kazerne Prinsenhof, bood plaats aan een peloton soldaten van het 3e Regiment Infanterie Tijdens die militaire bestemming,

Voortplaats Kazerne Markiezenhof, Bergen op Zoom.

Groote brand te Bergen op Zoom
LEVENSMIDDELEN MAGAZIJN VAN HET GARNIZOEN AFGEBRAND
Vrijdagavond te ongeveer 10 minuten over half zeven werd brand ontdekt in het levensmiddelen magazijn van het garnizoen, een oud gebouw behoorende aan het **markiezenhof** en gelegen aan de Hofstraat. Enkele manschappen van het 3e Reg. Inf. welke op de binnenplaats aanwezig waren zagen dikke rookwolken uit het gebouw opstijgen en even later reeds lekten de vlammen uit het dak. Het blok dat de brand op de bovenverdieping was ontstaan waar zeer veel levensmiddelen lagen opgeslagen, speciaal vet en boter en meerdere zeer brandbare producten.
De brandweer welke direct was gelaarmerd was zansonds ter plaatse doch toen was de heele bovenverdieping reeds een vlammenzee. De dakbinten en pannetten brandden fel en de dakpannen vielen dan ook herhaaldelijk met veel geraas op de straat en de binnenplaats van het **markiezenhof**.
De beide auto-motorspuiten wierpen direct vijf flinke waterstralen op de vuurzee en ofschoon het gebouw niet meer was te redden was men toch vrij spoedig den brand meester. Nog even was er gevaar voor naast gelegen woningen doch door aan die zijde flink water te geven wise men dit gelukkig te voorkomen.
De heele zoldering brandde uit doch de stevig gebouwde oude muren bleven goed overeind staan.
De nabussching nam nog heel wat tijd in beslag doch te 3 uur smulde het nog wel wat, doch vuur was niet meer te zien.
Op het terrain van den brand waren spoedig aanwezig de Burgemeester en de wethouders Juten en Kiepe, de garnizoenscommandant overste van Beugen Bilk, de eerst aanwezend ingenieur der genie en tal van officieren.
Het gebouw dat eigendom is van de gemeente en in gebruik bij het garnizoen is verzekerd.
De oorzaak van den brand is onbekend.
De schade wordt op circa f 300.000 geschat.

vanaf 1795, heeft het Koetshuis de functies gehad als graan-, meel- en levensmiddelenmagazijn. Op 10 augustus 1935 werd door een grote brand het Koetshuis grotendeel verwoest. In 1936 werd het opnieuw opgebouwd en kreeg het de functie van gymnastieklokaal.

Na de grootscheepse restauratie in de jaren 80 vestigt de jeugdbibliotheek zich in het Koetshuis. In de kelder zat toen speel-o-theek 't Speultje. In 2012 komt een replica van de Franse maquette van Bergen op Zoom uit 1751 naar Bergen op Zoom. In het kader van 800 jaar stad haalt de gemeente de maquette, in beheer van het Musée des Plans Reliefs in Parijs, naar Bergen op Zoom. De maquette was in 2012 te bezichtigen in het Koetshuis van Het Markiezenhof dat toen als expositieruimte dienst deed. In 2016 wordt het pand door Weyts Architecten inpandig compleet vernieuwd. Door de fusie van West-Brabantse archiefdiensten wordt in opdracht van de gemeente het pand van binnen voorzien van moderne werkruimtes met een studiezaal op de begane grond en een kantoortuin op de verdieping. De gewelvenkelder met oorspronkelijke plavuizen ademt nog de sfeer van weleer.

Bronnen:

www.westbrabantsarchief.nl

www.Delpher.nl, BN de Stem,

Het Markiezenhof door: W.A. van Ham,

www.markiezenhof.nl Museum Markiezenhof,

Bergen op Zoom gebouwd en beschouwd door: R. Meischke,

www.weyts.nl van Weyts architecten

WBA